

עשיר ורש נפגשו ע

אמסול לך משל למה הדבר דומה למלך אשר ודם שבע על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, משמע המלך לא כחש עליו, ואתם קרוין עבדים, שנאמר כי לי בני ישראל עבדים, אמר לו רבי עקיבא אמסול לך משל למה הדבר דומה למלך אשר ודם שבע על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, משמע המלך לא דורון משער לו, ואנן קרוין בני דכתיב בנים אתם לה' אלוהיכם' (בבא בתרא י).

והיינו באמור שהקב"ה הוא שעושה עניים ועשירים וכדכתיב - **עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה'** (משלי כבב), ואין לו לאדם להתלונן ולהתעורר על עצם הדבר או לנסות לחקונו כי אין זה עיבוד אלא כן הוא רצונו יתברך למשפטי ה' אמת צדקו יחדיו, אולם מאידך אין זה מוסר את האדם מלהתעורר ברגשי החמים וצדקה ולתמוך ולהחזיק כפי כוחו באומללים ומסכנים, כי גם דבר זה בעצמו הוא רמון ה' שהעשירים ירחמו על העניים ויחזיקו אותם.

ואיתא בגמרא - **בשעה שעני הולך אצל בעל הבית ואמר מרנסי אב מרנסי מרנסי, ואם לאו עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', מי שישאו עשיר לזה עושה אותו עני, עני לזה עושה אותו עשיר** (תמורה סז).

והנה בשל תוספת זו של חילוקי מעמדות בין האנשים המגדירה את הבריות נתפלגו הדעות בין אומות העולם אשר אינם אכזרים על התורה, ובהשקפתם הכוזבת אשר לא ידעו את ה' ובשמו לא קראו, ניסו לפתור בעיה עולמית זו, ונצחו ביניהם שני גישות קיצוניות הפוכות זו מזו.

גישה אחת הידועה כשיטת ה"סוציאליזם" או ה"קומוניזם", בראותם מטרה לעצמם לפתור בעיה זו שבשו דעתם והחליטו בחוצפתם ובדורן לבם להכחיש את האמת המפוסה לכל, שיש בורא ומנהיג לבירה, וקבעו בדעתם המשובשת שהעולם שייך לכלל האנושים, ומשום כך גם כשאדם אחד הוא יותר מוכשר ויותר מצליח, עדיין לא זכה בשל כך ליתר בעלות בשלם, כי תבל ומלואה שייכים לסולם בשווה, וגם כשרותו של הפרט הם חלק מסתגת העולם השייכת לכלל כולו, וכל מה שיוצר בכוחותיו המיוחדים הנו של הכלל.

ומשום כך לפי שיטתם אדם שאינו רוצה לתרום את חלקו במלאכה ובעשייה הוא כביכול נוזל מאנשי העולם, כי הוא יחד עם כל כשרותו ונאמרו הם רכוש של העולם, ואם הוא מתעצל הריהו נחשב לצנזר מן העולם, ועל כל אחד לעבוד במלוא כוחו, אולם בחלוקת התוצרת כולם זכים בשווה, כי כל העולם שייך לכולם.

שיטה זו דוגלת בחיקוק העולם באופן גורף להשוות את כל באי העולם, שלא יהיו בתם עניים ועשירים וחילוקי מעמדות, כי מי שיש לו פחות כוח ותבונה ופחך אינו ראוי לידון משום כך לחיים פחות טובים, וכן מי שמצליח במאמצי או שנאם אחר, אינו זכאי משום כך לחיים יותר נוחים מכולם.

וקבעו להם חוק המחייב את כל האזרחים לעבוד בכל המלאכות הנצרכות למשק ולכלכלת המדינה ולכל הדברים הנצרכים לבריות, ועל כל אחד לעבוד כפי כוחותיו וכישוריו, אולם את תוצאות המלאכה, תוצרתם ותפוקתם עליהם למסור לקופה המשותפת לכלל האנשים, וחלוקת העושר המזוהה תאר הצרכים ותהא שוויונית ולא תימודד לפי מידת התפוקה והתוצרת שכל אחד ייצר, אלא כולם הצעירים והזקנים, בעלי הכוח והחלושים, בעלי יוזמה וכישרון ונעדרי תבונה, כולם יקבלו במידה שווה.

ולצורך כך מנהיגים מערכת שלטון מוחלטת וחזקה שתמנע התעשרות והשתלשלות פרטית על נכסים, והשלטון המרכזי משתלט על כל הנכסים והמשאבים הקיימים בארץ, ודואג שכולם יתרמו את חלקם במאמץ

נאו ומקדם ישנם אנשים שישמר מצבם וברכת ה' מלווה אותם להרעף עליהם ברכה וטובה ורוב שמע נכסים וכל צרכיהם, לעומת זאת קיימים עניים מרודים אשר בקושי מצליחים להשיג די קיומם ולפעמים בצמצום גדול וברעפון תמידי, וביניהם קיימים האון העם של ביטנים אשר צרכיהם ומאוויהם מצויים להם בדרגות שונות של עוני ועדר, כאשר תוספת זו אינה רק בהבדלי מקומות ועמים שונים אלא בתוך כל חברה כשלעצמה קיים הבדל בין איש לרעהו במידת ההצלחה בנכסים ובעשירות.

והנה אין הדבר תלוי במידת הרצון והמאמצים שהאדם משקיע, כי יש אנשים שעמלים במרץ שנים על גבי שנים ונותרים דלים ורשאים, ויש אנשים שזוכים לרוב ברכה ומצליחים בכל מה שעושים במיעוט עמל ויגיעה, וגם אין הדבר תלוי בדווקא בכשרותו של האדם או בחכמה ובפיקחות וכדכתיב - **וגם לא לחכמים לחם וגם לא לנבונים עושר** (קהלת טיא).

ומציאות מער משווע זה מוליד רגשי צער ואי נוחות לכל הנזכר בדבר, כי הרי כולם בני אנוש עם זכויות שוות, והכיצד יתכן שהאחד יהא טובל כל כך ממחסור תמידי ואין לו אפילו את פת לחמו, ולעומתו רעהו שהוא אדם כמותו מתענג בדשן נמשו, וקשה לבריות להשלים עם כך, באמרו מה אדם זה שאינו מסוגל לנחון הון, האם בשל כך חייב לחיות בעוני ובחיסור כל.

אמנם תודה לק"ל אנו בני ישראל יודעים את האמת שיש בזה"ב ומנהיג לבירה, והוא העושה לכל המעשים, והוא אשר **מוריש ומעשיר, משפיל אף מרומם** (שמואל א' ב), וכל זה הוא קובע ברצונו ובחכמתו העליונה בצדק ובמשפט על פי מידת זכויותיו וצדקותיו של האדם, וכדכתיב - **גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו** (ירמיה לביוט), ועל פי עוד שיקולים שמימיים ותכליות נשגבות שאין האדם יכול לעמוד עליהם, ובגמרא (תענית סה, הווד) איתא שהדבר תלוי גם בהכרה שקבעה על האדם בסולם לידתו לצורך תפקידו המיוחד בזה העולם, ואלי הדברים הם מסתרי ההגת ה', ומשום כך מצויים בעולם עניים ועשירים בדרגות שונות, וכל אחד מקבל על פי מה שקבע לו מלמעלה.

אולם יחד עם זאת ברא הקב"ה את מידת החסד, ומכע בגמש האדם רגשות רחמים וחמלה, וגם צוה בתורה לעשות חסד וצדקה להחזיק יד עניים ואביונים ולתמוך במתמסמסים לכל יפולו, ולפתוח ידנו ולבנו לתת להם כל צרכיהם די מחסורם, ועד שיעור מעשר מגבסיו חייב האדם להמריש לצדקה, ומעבר לזה תלוי הדבר באפשרויותיו ומידת נדיבותו, ויש תביעה על האדם לעשות צדקה מגבסיו כפי יכולתו בראוי לו, ומפילות חסדים הוא מהדרבים שאין להם שיעור.

כלומר שלפי השקפת התורה, העושר שזכה בו האדם היא מתנת שמים מאת ה' אשר חונן את אלו אשר ישרו בעיניו, וכדכתיב - **גם כל האדם אשר נתן לו האלוהים עושר ונכסים והשליטו לאכול ממנו ולשאת את חלקו ולשמוח בעמלו זה מתת אלוהים היא** (קהלת ה,י), ועצם מציאות עשירים ועניים בעולם הוא ההגת ה' שאין לערער ולהתערער עליה, אולם רצון ה' הוא באמור שהעשירים יתמוכו ויחזיקו את העניים.

ואיתא בגמרא - **תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלוהים אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן, אמר לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנום, וזו שאלה שאל טורטוסדמוס הרשע את רבי עקיבא אם אלוהים אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם, אמר לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנום, א"ל אדרבה זו שמחייבתך לגיהנום**

ושה כולם ה' (משלי כב,ב)

ובמלאכה, וכן שכולם יתחלקו בשיויון בכל המטאבים ובכל תחומי החיים. ומשמעות הדבר שכאשר האדם תורם את חלקו במאמץ ובמלאכה אין יותר ממה שהוא מקבל בסופו של דבר, אין זה מתוך תחושה של נתינה הצדקה, אלא לדעתם וזהו כביכול חובתו המוסרית שאין צייתו ומאמציו שייכים לו אלא נתונים הם לכלל אנשי העולם, ואין לו רשות וזכות בהם יותר מלאחרים. אמנם לפי השקפת התורה הקדושה, אין התביעה מהעשיר לתת להעני מתוך נדיה שאין לעשיר זכות בקניינו, אלא ההדדיות ממנו היא שלמות שהיא שלו עליו לרומם את אישיותו ולתת לזולת.

והנה דווקא משום שהוא שלו יש לו אפשרות לתת לעניים מתוך רגש של נדיבות לב ורגשות המלה ורחמים, ואילו היה הכל שייך לכלל לא היתה לו אפשרות לתרום משלו, שהרי היה חייב בכך משורת הדין, ונתינתו היתה רק מתוך רגש של הימנעות מעול. והוא עומק דברי רבי עקיבא לסורטיסיוס 'כדי שניצל אנו בהן מדינה של גיהנום', דהיינו משום זכות החסד ומצוות הצדקה.

ומכיוון שהקב"ה איסתכל באורחא וברא עלמא המציאות היתה כי שיטה זו של הקומוניזם אשר בשקר יסודת, נחלה כישלון חרוץ, וכבר מיד בתחילת דרכה רצחה מליוני בני אדם אשר התנגדו לקבלה עליהם, ולבסוף, למרות כל תעמולתם וכפייתם נכשלה שיטתם לחלוטין, והיינו משום שהיא מנוגדת לטבע הבריות ולפלא היותר שקבע הבורא במצפונם. ובשתיים היה הכשלון - ראשית, האנשים לא היו מוכנים לכך שיטלו מהם את מה שעמלו עליו בכוחם או בתושייתם, כיון שכרגש היחיד הטבעי בנפשם הם חשים שהוא שלהם ואינו נזל בידם, ולכן עשו כל סדקי להתחמק מורחמות השלטון הבא ליטול מהם את המגיע להם בצדק.

ועוד, מכיון שהאנשים ידעו שיטלו מהם את פרי עמלם, לא היו מוכנים מלכתחילה להשקיע ולהתאמץ בכל כוחם, והלכו למלאכתם רק במידה שאילצו אותם ולא עשו מאומה מעבר למה שהמרחים. שכן הוא טבע הבריות שהם נכונים למאמץ וליוזם רעיונות רק אם הם ידווחו ספק, וממילא תתרחשה קופת המדינה.

ובודאי שגם משום ששיטה זו מבוססת על כפירה במלכות ה' והעבירו על הדת מליוני אנשים בפיתוי ובכפייה, לפיכך רבצה בהם הקללה, והיו הלוך וחסור עד אשר היו לנחותים מכל העמים והעוני שלט בכל פיה, והיו נחשלים בשכלול ארצם כאחת המדינות הנחות. עד שמשאר הרשע קרס והתפורר כעלה נידף, וכל חוגם התבדה.

והנה לנישה הנגדית הידועה כשיטת ה"קפיטליזם" הדוגלת בשוק חופשי, דהיינו שהאדם רשאי לעסוק במלאכה ובמסחר עצמאיים בכל התחומים כפי ראות עיניו, ועל ידי כך להתעשר עושר רב, גם אם הסביבה כולה מתקיימת בצמצום ובעוני - קמו לה הוגי דעות קיצוניים אשר תאוצתם להתעשר שיבשה את דעתם, ובזדון ליבם דגלו בשיטת סדום להתנער מסבלם של העניים, וברשעותם קבעו שיש למנוע לעורר את רחמיהם של העשירים, שיחוש חוסר נוחות לנוכח הפער הגדול של עשרם הרב מול דלותם המחרירה של העניים, ובכך לאלצם לתמוך בהם. הוגי דעות אלו שמו להם למטרה לטשטש ולדכא את רגשות הרחמים, באמצע שהמצפון של האדם התובע לחוס ולחמול על העניים הוא חולשה ושיבוש המציק על הגשם שצריך לעקור, רחמנא ליצלן

מהאי דעתא, ובכדי להצדיק רשעתם יצרו לשם כך שיטה אידיאולוגית אכזרית שלפיה כך נכון וכך היא שרק בעלי היואמה והכוחניים והמנצחים יקחו להם את כל טוב העולם, וכל השאר ראוי להם להימנע בדלותם ושלמותם, ואך חטא הוא לעזר להם, עמרא לסופיהו.

וזאת היתה חטאת סדום ועמורה אשר הפך ה' באפו ובחמתו. ככתוב - הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ושלוחת השקט היה לה ולבנותיה, ויד עני ואביון לא החזיקה (יחזקאל טו,טז). וכמו שהאריכו במדרשי חז"ל שאנשי סדום יצרו לעצמם שיטה מרשעת שאין לעזור לעניים ואין לארח מחוסרי בית.

השקפת מרשעת זו הגיעה לשיאה בתפיסת העולם הוועותית של צוררי היהודים הנאצים יסח שטם וזכרם, אשר מלבד איבת עולם לעם עולם, קבעו לעצמם משנה אכזרית סדורה, שרוחשת תיעוב וסלידה מהחלשים בחברה. וקבעו שהחמלה והצדק היא חולשה שיש לבזו לה, וכביכול הוא הנשק שהמצאיו החלשים נגד החזקים כדי לשעבדם ולצלם לסייע להם. והם דגלו בכך ש'החזקים הם השוודים', ואת החלשים יש למנוע מהם שלא יכבירו על הציבור ברגשות החמלה שהם מעוררים, ושלא יצלו את מצבם לסחוט את החזקים והעשירים. ומשום כך יצרו שיטה אכזרית ומרשעת שצריך לחסל את החלשים והנכים, בכדי שהעולם יהיה נאה ולא יהיו בו חסרי יכולת שאינם מסוגלים למרנס את עצמם.

וכך הנהיג אותו רשע ימ"ש כאשר השתלט על נמניה האזרח, לחסל ולהשמיד נכים וחלשים. ואחר כך התחיל בפעולה אכזרית נוראה זו על העמים החלשים באירופה, כגון עם הצוענים, וכן במלחמתו מול עם ישראל השתמש בסייען זה כשיסיסמטו בפיו 'באתי לשחרר את העולם מכבלי הצדק'. שכן היהודים אשמים בצדק אשר ישנו בין יושבי תבל, כי הם נושאי דגל הצדק בעולם, וכל עוד שקיים יהודי על פני האדמה ישרוד הצדק בעולם. יקום ה' את נקמת דם עבדיו השפוף, תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי ה'.

וזאת הרשעים הללו כבר קילל דוד - יהי אחריתו להכרית בדור אחר יסח שטם. יזכר עון אבותיו אל ה' וחטאת אמו אל תמה. יהיו נגד ה' תמיד ויכרת מאריך זכרם. יען אשר לא זכר עשות חסד ויידוף איש עני ואביון ונכחה לבב למנות (תהילים קט"ג).

אולם גם כשאין הדברים מניחים לאכזריות רצח שגאית כזו, עצם ההתנערות מפירת החמלה וההתעלמות מדחוקם של העניים היא מידת סדום אכזרית, התנכרית שטבעת מהתכחשות למצפון הסדור והאלוקי הקיים בלב האדם.

מאידך שיטת הקומוניזם אשר מנסה לסדר את העולם מחדש, מתוך ערימות המאלצת את הבריות להתקיים בניגוד לטבע האנושי, מייסדת על כפירה בה' וקריאת תגר על הסדר שקבע מלך העולם.

ונמצא שהקב"ה קבע את סדר העולם בשני מרכיבים המסלימים זה את זה, דהיינו, מצד אחד הנהיגו יתברך בעולם אשר קובעת פי יעני ומי יעשר, ולעומת זאת ציווה בתורה על עשיית חסד הצדקה ואף ברא את מצפון החמלה בהתאם לכך, דהיינו שהעשירים יתמכו ויחזיקו את העניים לבל יאבדו בעניים ובדחוקם.

אולם שני כיתות קיצוניות אלו שלוחי השטן נאבקי בהקב"ה כל אחד בדרכו, שיטת הקומוניזם הרשעה שר"י קראה תיגר על הנהגת ה' המוריש ומעשיר, וחפצו לשנות את המציאות הזאת בכוח. ומאידך שיטת הנאציזם ימ"ש באה לעקור את המצפון ולשרשו, מתוך קביעה שאין הוא אלא שיבוש וחולשה המטרידה את האדם, וקבעו באכזריותם כי החלשים אשר בעטיים מתעוררת

א. אולם מוכן הוא האדם למסל ולסדרה בכדי להעשיר את קופתו, למען אשר יהיה בידו לתרום ולתת צדקה לעניים. כי עמור מעלת הנדיבות והתאמת של מעשה הנתינה, כדאי לו למכור ולהתאמץ לשם כך.

התחמלה הם הם מסרד המצריע את השלוחה, ונוסף על זה הם גם מכערים את הנוף בחולשותם ובמנזקותם, ואין להם מחרון אלא להשמידם ולחסלם, ומצא שהקומנונים נלחם נגד היות ה' סגהיג העולם, והתנחה הנאצית נלחמה נגד התורה והמצפון.

והנה שני השיטות הכפרניות האלו נעקרו מן העולם, כן יאבדו כל אויביך ה'. וכיום אומות העולם נוקטים שיש זכות קניין ליחיד אף אם יתעשר עושר רב, אמנם, למרות שעצם הנישה היא נכונה, אבל יחד עם זה יש להצמיד לכך את הרגישות והחמלה על העניים והאביונים, דבר שאין אומות העולם מקיימים אלא במידה מעטה, וגם זאת אינם עושים בשל נדיבות לב ורגשות רחמים הראויים, אלא בשל אינטרס עצמי שיש להם, כגון שהחששים שמא הם עצמם ייחרכו לכך, או לשם כבוד ולמור רשע טוב, וכדאיתא בגמרא - **וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין חטא הוא להן, שאינם עושין אלא להתגדל (בבא בתרא יז).**

אמנם השקפת התורה הקדושה היא האמת האלוקית הנצחית, שהעניים לא זו בלבד שאין לראותם כמסרד חלילה, אלא שמצבם הרוחני מאפשר לעשירים להתעלות ולהתרחם ולקנות קניין נצח של צדקות וטוב, ובעליונותם הם מעניקים הודמנות להודרך ולהרבות במצוות ולהיצל מדינה של ניהנום.

הנה כי כן צוית הנתינה הראויה היא לתת לעניים מתוך הארת פנים ופיוס בדברים, ולא רק לתמוך בהם מרחוק אלא שמצב עינותם לא תמצד כלל תחושת מסרד ורצון שיהיו רחוקים מן העין, אלא אדרבה, צריך להעניק להם הרגשה שהם חביבים ורוצים ושהייתם בקרבתנו נוחה עלינו, וכמו שאמרנו במשנה ויהיו עניים בני ביתך (אבות אה).

וכדברי הנביא - (ישעיה נח,ו) **הלא פרוש לרעב לחם ופניו מרודים תביא בית כי תראה ערוב וכיסיתו ומצטריך לא תתעלם, אז יבקע כשחר אורך וארוכותך מתרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך, אז תקרא וה' יצא תשועה ויאמר הנני - - - ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע ורחם בחושך אורך ואפלתך כצהרים, ותחך ה' תמיד ותשביע בצנחנות נפשך ועצמותיך יחליץ והיית כגן רות וכמנוח מים אשר לא יכזבו מימיו, ובנו מסך חרבות עולם מסידי דור ודור תקומו וקורא לך גורד פרץ משובב נתיבות לשבת.**

אך כאמור למרות ההרגשה הטובה שמקנים לעניים שכביכול הם כבני הבית הסמוכים על שולחנו, אמנם אין הדבר מבטל את רגש נדיבות הלב והנתינה משלנו, אשר בשל כך אכזה האדם לרוממות הנפש של המצוה ומפיעל בקרבו רגש טהור זה המקדש ומזכך את נשמתו, וגם העני עצמו אל יכסר בטובה מתוך מחשבה כאילו חייבים לו, אלא יקבל מתוך הכרה שכל זה טובע מתוך נדיבות לבו ושגבו של בעל הבית, ועליו להודות לו ולרחוש הכרת הטוב למטיבו.

והנה אין ענייני נתינה וקבלה קיימים רק בין עשירים לעניים אלא כל הבריות נוקטים הם לנתינה מן האולת. כי כל נברא נאקק לרעיו אם לעזר וסיוע, אם ליחס ועידוד, ואם להערכה ולסבר פנים יפות, ואין לך אדם שאינו מצריך לאולת, ובשוקם של דברים, כך הוא תפארת ושלמות הברואה, שמואלה בהדדיות של נתינה וקבלה, כלומר 'נדיבות לב' והכרת הטוב.

והקב"ה ברא את העולם בעושר נוראים דהיינו שיהא בניו מתנחה והשפעה הדדית של נותן ומקבל, כלומר שנמצאים בו נותנים המעניקים מנדיבות לבם ומידת טובה, וכנגדם ישנם מקבלים המלאים בהכרת הטוב לנותנים, והם שני הערכים היסודיים המאמידים את העולם 'נדיבות לב' מול 'הכרת הטוב', שני שרשים עילאיים אלו מעניקים לעולם את נשמת חייו, והוא עומק התשובה לשאלת חכמי האומות שניאכרה בחו"ל 'אם אלוהים אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן', כי כל תכלית הברואה לית על ידה אפשרות וביטוי לערכי

התורה, שמדבריה המרכזיים הם שני ערכי קודש אלו - 'נדיבות לב' והכרת הטוב, ואילו היה נברא בלי אפשרות זו של נתינה וקבלה, היה העולם דל וריקן ומחוסר מאחד מאיברי סממניו המקורשים המעשירים את צביונו.

ובאמת כל כללות הברואה עומדת כך מול הבורא ית"ש, שהקב"ה משפיע לכל בראוי רוב טובה, וחסד ה' מלאה הארץ, ואם היא מטרת הברואה כמו שמבואר בתהילים בהלל הגדול שהכל נעשה עבור התכלית של - **כי לעולם חסדו**, וכלשון התפילה 'גמול חסדים טובים וקונה הכל'.

ולעומת זה על הברואה להיות עומדת לפני ה' בהכרת הטוב ובתודה, והא מטרותם של הנבראים וכמו שאמרנו בסוף מסכת אבות - **כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא בראו אלא לכבודו, שנאמר (ישעיה סג,ו) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (ספר ו משנה יב),** - וכדברי הרמב"ן בפרשת בא - 'ומונות כל המצוות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא מונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין א-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם וידה לאלוקיו שבראו' (שמות יג,טו).

והנה שני ערכי קודש אלו מכוננים כנגד הבחינות הנקראות בספרי הסוד 'חסד' ו'גבורה', 'חסד' היינו מידת הנדיבות ורצון ההסבה, ו'גבורה' היא החיבה הנתבעת מצד מקבל הטובה להכיר בסובה ולגמול עליה בשבח ותודה, [וכפי שהזכרנו, קיימים בשולם שני תנועות של רשע, והם כוחות של סט"א והיפך הקדושה הבאים זה לעומת זה, התנועה הקופוניסטית שר"י הינה נגד הערך של 'הכרת הטוב' שכן לפי דעתם העקושה הכל שייך לכולם וכביכול 'שלי אני נוטל', ואין מקום להכיר טובה לאף אחד, ונראה שטורש בפירתם בה' נעזר בכך שזדון לבם השיאם לעבש דעתם כדי שלא יתחייבו להבניע עצמם ולהכיר טובה למי שברא הכל ומטובו חייו, והתנועה הנאצית יר"ש היא נגד הערך של 'נדיבות לב' ובאו לעקור את המצפון וההסבה לאולת מן העולם, והם בחינות חסד וגבורה דקליפה].

והנה הצדיקים נה חביבה עליהם הנתינה לזולת ונדיבות הלב, עד כדי כך שהעני המקבל מהם נחשב עבורם כאילו הוא זה שהיטיב עמם, ועוד ששומחים בזה שמתעלים על ידי כך ומקבלים רוממות וקדושה על ידי הנתינה, ומצא שנתניה וקבלה מתאחדת בקירובם לחסיבה אחת, וכמו כן העניים וההמונים כאשר הם מקבלים, למרות חוסר הנימונות שהם נוקטים לזולת, לעומת זה יש בהם צד של נתינה כאשר הם מכירים טובה ונותנים את תודתם מכל ליבם, ומצא גם כאן התאחדות של קבלה ונתינה כאחד, וכביכול נעיהם נותנים ומקבלים זה מזה.

וכאשר שני עמודי עולם אלו של הטבה לזולת והכרת הטוב, מתקיימים בצורה נכונה הרי בכך מתמזג הכל לשלימות הרמונית אחת מפוארת ועשירה בצלילי בוזניה, ושלמות זו היא הנקראת מידת ה'תפארת' הממוזגת בתוסה את מידת ה'חסד' ומידת ה'גבורה'.

וכידוע, שלושת מידות אלו מכוננות כנגד שלושת האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אברהם כנגד מידת ה'חסד', יצחק כנגד מידת ה'גבורה', ויעקב כנגד מידת ה'תפארת', ולפי הכלל ביאור הדברים הוא שאצל אברהם מצוי שהקב"ה הרעיק עליו רוב טובה וחסד, מפוא בחינתו כאשר ברנו 'ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה וגו'', וכן לכל אורך ימי חייו, וכדכתיב 'וה' ברך את אברהם בכל', ולכן הוא מרכבה למידת ה'חסד'.

ואילו יצחק כנגד מידת ה'גבורה' הוא עומק התשובה שזוהי בחינת מידת ה'גבורה' כמו שביארנו.

אמנם יעקב הוא בחיר שבאבות שמצד אחד מסר נפשו לגדל את שבטי

חתוך שיחות רבינו שליט"א

משופעים ברכוש רב כדאיתא בגמרא - 'שאיך לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים' (בכורות ה:). הרי זו מידת החסד.

ובשבועות זמן מתן תורתנו, קיבלו עם ישראל עליהם את התורה כאיש אחד בלב אחד והקדימו נעשה לנשמע. שזו היא מידת הגבורה כאמור.

ואילו בסוכות שהוא זכר לענני כבוד, הנה מצד אחד הלכו עם ישראל אחר ה' במדבר בארץ לא זרועה שהוא בחינה של 'גבורה', ומאידך הקב"ה הקיפם שם בענני כבוד והוריד להם מן ולאורך כל תקופת ההליכה במדבר היו משופעים בטובה כדכתיב 'לא חסרת דבר'. שזו בחינה של 'חסד'. ונמצא שהיה כאן מיזוג בבחינת מידת ה'תפארת'.

י-ה ולהקים גוי קדוש למען כבוד ה', וכפי שנאמר 'הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני'. שזה בחינת מידת הגבורה, אולם מאידך חסד ה' גבר עליו להצליח את מעשיו ולתת ברכה בכל פעולותיו עד כי גדל מאד, ככתוב 'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך'. שזה בחינת מידת החסד. ונמצא שהתמזגו בו שני המידות והיו בו לאחדים בחינת מידת ה'תפארת'.

כמו כן איתא ששלושת הרגלים הם כנגד שלוש מידות אלו פסח כנגד מידת ה'חסד', שבועות כנגד מידת ה'גבורה', וסוכות כנגד מידת ה'תפארת'.

והדברים מתבארים שפיר לפי האמור. שבפסח ה' לקח ה' אותנו לעם והוציאנו ממצרים, והרעיף עלינו טובו כשיצאו משם ברכוש גדול והוליך אותם קוממיות, ואחר כך נתן להם את ביאת הים, שהיתה גדולה מביאת מצרים, והיו